

Legemidler mot

Merete Klausen
Ullevål Apotek

De som skal begynne med medisiner mot hiv, må være motiverte, forberedt og godt informert om alle sider ved behandlingen. Det er viktig å planlegge og tenke over hvordan man skal klare å ta alle legemidlene i rett dose, til rett tid og på rett måte. Det kan være nyttig å lage en timeplan, og øve på å ta tablettene vha drops eller vitaminpiller. Det er også viktig å benytte mulighetene til å snakke med både lege, sykepleier, farmasøyt og erfarne legemiddelbrukere.

Målet med behandlingen mot hiv er å bremse spredningen av virus i kroppen så mye som mulig og så lenge som mulig. Det krever daglig inntak av tre eller flere forskjellige antivirale legemidler. De siste årenes erfaringer har vist at de hiv-positive må ta minst 95 % av dosene riktig for at behandlingen skal virke godt nok.

BEHANDLINGSAVBRUDD

Uansett hvor mange legemidler som tas, blir man aldri kvitt hiv-viruset i kroppen. Riktig bruk av legemidlene vil redusere kroppens virusproduksjon slik at virus ikke vises på de testene som benyttes. Slurv i behandlingen kan medføre at viruset blir behandlingsresistent.

Behandlingsavbrudd kan være bra i enkelte tilfeller, men det må alltid gjøres etter samråd med behandlende lege.

VAKSINE

Forskerne har i mange år arbeidet med å lage en vaksine mot hiv, men har foreløpig ikke klart det. Det arbeides med terapeutisk vaksine som ikke beskytter mot hiv, men som skal styrke immunforsvaret hos den som allerede er blitt smittet.

ANDRE LEGEMIDLER

Noen legemidler kan ødelegge virkningen av den antivirale behandlingen slik at kroppens virusproduksjon ikke bremses tilstrekkelig. Medisiner mot hiv kan også forsterke eller minske/ødelegge virkningen av enkelte andre legemidler, slik at virkningen av dem blir for sterk eller for dårlig. Effekten er ikke alltid mulig å forutsi. Enkelte naturmidler og naturlegemidler kan også ødelegge virkningen av antivirale legemidler.

BIVIRKNINGER

Mange av legemidlene som brukes mot hiv er utviklet i løpet av de siste 15 årene, og vi har ikke full oversikt over alle mulige bivirkninger.

- Diaré er en av de vanligste plagene for dem som bruker legemidler mot hiv. Som regel stopper den av seg selv etter et par uker.
- Kvalme kan være et problem ved bruk av antivirale midler, særlig i starten av behandlingen.
- Dårlig appetitt er et problem for mange, ofte pga stort væskeinntak kombinert med kvalme og følelsen av å være uvel. Det finnes reseptpliktige appetittstimulerende legemidler.
- Avmagring/vekttap er et vanlig og stort problem for mange hiv-positive. Aktuelle råd er å spise ofte, spise kaloririk mat, spise snacks som nøtter og tørket frukt, ta tran/trankapsler pga Omega3-fettsyrene, bruke ernæringsdrikker som ekstramåltider og mosjonere for å øke appetitten.
- Munntørhet er ofte forårsaket av legemiddelbruken. Aktuelle hjelpemidler kan være sukkerfrie pastiller, kunstig spytt, fluor sugetabletter. Tannkremer med natriumlaurylsulfat bør unngås.
- Svelgeproblemer og sår i munnen kan skyldes både legemidlene og hiv-infeksjonen selv. Det kan også skyldes soppinfeksjon eller andre ting det finnes enkel behandling for.
- Tørr hud, kløe og eksem er vanlige lidelser.
- Oppkast kan bety at det er aktuelt å ta en ny legemiddeldose, avhengig av hvor lang tid det er gått.

SPESIELLE BIVIRKNINGER

Det tok litt tid før man oppdaget at noen antivirale legemidler etter lang tids bruk kan påvirke både omsetning av fettstoffer i kroppen og virkningen av insulin. Det kan gi spesielle bivirkninger som

- Forandringer i blodfettstoffene (triglycider, total kolesterol, LDL-kolesterol)

HIV

- Forandringer i fettfordelingen på kroppen
- Nedsatt insulinfølsomhet
- Stevens-Johnson syndrom (sjelden, men alvorlig eksemilidelse)

METADON

Tidligere stoffmisbrukere som er hiv-positive, kan få metadon eller andre legemidler som et ledd i legemiddelasistert rehabilitering. Metadon kan påvirke eller bli påvirket av legemidler mot hiv. Dosene av både metadon og antivirale legemidler må derfor ofte tilpasses hverandre.

ANDRE STOFFER

Vi vet ikke med sikkerhet hvordan alkohol, tobakk eller illegale stoffer som amfetamin, kokain, hasj, ecstasy med mer påvirker den antivirale behandlingen. Forskning og erfaring har bl.a. vist at kombinasjon av røyk og antivirale legemidler som tilhører gruppen proteasehemmere er en svært uheldig kombinasjon pga av faren for hjerteproblemer.

BARN OG GRAVIDE

De fleste antivirale legemidlene brukes også til barn og gravide. Mange av dem finnes i mikstur eller pulverform slik at de er lettere å ta for barn. De fleste av legemidlene kan tas av gravide kvinner. Barn og gravide skal ha helt spesiell oppfølging av lege.

FORVENTEDE NYHETER

Flere nye legemidler er under utvikling. Noen tilhører de samme legemiddelgruppene vi allerede har (nukleosidanaloger, non-nukleosidanaloger og proteasehemmere), men er nye eller forbedret for å gi færre bivirkninger og/eller være enklere å bruke. Andre legemidler tilhører nye grupper som angriper virusformeringen i kroppen på andre måter.

ANTIVIRALE LEGEMIDLER

Legemidlene som bremser kroppens produksjon av hiv, kalles antivirale eller antiretrovirale legemidler. Reell bremsing av virusproduksjonen betinger bruken av minst tre forskjellige legemidler. Det finnes ingen fasit på hva som er den beste kombinasjonen.

De antivirale legemidlene som finnes i dag, deles inn i fem grupper/familier avhengig av hvordan de angriper virusproduksjonen:

- nukleosidanaloger
- non-nukleosidanaloger
- nukleotidanaloger
- proteasehemmere
- fusjonshemmere

«Legemidler mot HIV»

- oppdatert informasjonshefte om legemidler og legemiddelbruk

Heftet er laget spesielt for hiv-positive som bruker eller skal begynne å bruke legemidler mot hiv. Det er også velegnet for helsepersonell og andre som er interessert i emnet.

Første utgave av heftet kom i 1999. Den nye utgaven omhandler flere nye legemidler og erfaringene med bruken av dem.

Heftet inneholder kortfattet og matnyttig informasjon om hvert enkelt av de 19 antiretrovirale legemidlene som brukes i dag, og om legemiddelbruk generelt (hvordan virker legemidler mot hiv, hvorfor er riktig bruk så viktig, håndtering av bivirkninger, farer ved kombinasjon med andre legemidler, vitaminer, kosthold etc)

Heftet koster kr 50

Bestilles fra:

Ullevål apotek

Merete.klausen@ulleval-apotek.no

Faks 23 20 52 41

Tlf 23 20 52 44

FLERE HIV-SMITTEDE I NORGE

Aldri før har det vært registrert flere tilfeller av hiv-smittede i Norge. I fjor (2003) ble det diagnostisert 238 nye hiv-smittede. 145 av dem er menn, mens 93 er kvinner.

Det høye tallet skyldes særlig økt smitte blant homoseksuelle menn og fortsatt mange hiv-smittede innvandrere, opplyser Nasjonalt folkehelseinstitutt.

I fjor ble det meldt at 57 menn var smittet homoseksuelt. Dette er nær en dobling i forhold til 2002. En betydelig andel, minst 70 prosent, er smittet i løpet av 2002-2003. Dette bekrefter at det har vært en kraftig økning av hiv-smitte i denne gruppen i 2003, ifølge instituttet.

I fjor ble 152 personer meldt smittet heteroseksuelt. Av disse er 118 smittet før ankomst til Norge. Dette er i hovedsak asylsøkere/innvandrere.

34 personer ble smittet mens de var bosatt i Norge. De fleste menn er smittet i utlandet, særlig på turistreiser til Thailand. De fleste kvinner er smittet i Norge av sin faste partner.

Antall nye hiv-tilfeller blant injiserende stoffmisbrukere holder seg fortsatt relativt lavt. Av 13 smittede i fjor, var det ti menn og tre kvinner.

(Kilde: www.siste.no 24.02.2004)